

◆ N ə s r

Nadir YALÇIN

Nina Nikolayevna

◆ Hekayə

...Yer yerindən silkələndi, darvaza şaraq-şaraq şaqqıldadı, toyuq-cücə çəpər başına tullanıb qonşu həyətinə keçdi, ağacın ətək budaqlarında sallanan giləslər əsim-əsim əsdi, yazıq anamın yerindən dik atılmağı ilə həyətdə qaçmağı bir oldu, dədəm necə diksindisə, mürğüsünə daş bağlandı. Qorxumdan tutun başına dırmaşdım.

Nənəm bu istinin cırhacırında qızmar Günəşlə əlbir olub ocağımıza od ələyirdi.

Elə yana-yana haray çəkirdi! Deyirdin, yaylığındakı yarpaqlar yerlə bir olacaq.

– Ana, nolub, nə hay-həşirdi, qonum-qonşunun dincələn vaxtı niyə qıy-qışqırıq salmısan? – atam gözlerini ovxalaya-ovxalaya pilləkənlərdən düşdü.

– Mərdan, evimi murdarladılar, həyətimə qara xal saldılar, başıma daş düşdü, bala. Qardaşın gəlib.

Atamın çiçəyi çirtladı. Elə həmin vaxt da sevinci gözündə qaldı. Anasının neçə illərdi həsrət çəkdiyini yaxşı bilirdi. Bəs nolmuşdu axı?

– Ənvərdən ötrü gecə-gündüz ah-vay edən sən idin də, indi nolub?

– Bir kafir qızını da yanına salıb, bala, sarı pişiyə oxşayır. Dinim-imanım yandı...

O gündən nənəmin əhlət ağacından da ağır olan boxçası evimizdə qərar tutdu. Zəhər tuluğu idi, alqışına alqış çatmazdı, aman-aman qarğıışından...

Anamı hirsələndirəndə çalmasını açıb qaçırdım. Dalımca əlli söz deyirdi. Hərdən yazığım da gəlirdi. Qara yaylığının ucunu gözüne sıxıb gecələr as-tadan ağlayırdı. Əlhəmini çaşdırmışdı, qınamırdım... Anama tapşırırmışdı:

“Nə Ənvəri, nə də yanındakı xaxolu üstümə qoymarsız...”

Nənəmin həmin hay-küyündən sonra həyətlərinə götürüldüm. Əmimi heç görməmişdim, həmişə atam ondan ağız dolusu, fərəhlə danışırdı. Əmimdən çox, yanında gələn adamı görmək üçün səbirsizlənidim, axı nənəmi kim belə cin atına mindirmişdi?

– Bizə nə gözəl oğlan gəlib! – əmim Ənvər dedi.

Onu ilk görəndə şux qamətli, saçları arxaya dalğalanan, enlikürək bir oğlan idi əmim Ənvər... Sevgisi gözündən yağırdı. Par-par parıldayırdı gözləri. Kəlmə belə kəsməsə, yenə bilmək olurdu ki, o, başqa cür sevirdi.

– Yaxın gəl, Mərdanın baş dərisisən. Məktəbə gedirsən?

– Hə, birinci sinfə.

– Oğulsan... Tanış ol, bu da Ninadır.

Nina Nikalayevna!

Əmim Ninanı mənə təqdim edəndə başımı sığallaya-sığallaya onun pərişan gözlərinə zilləndi. Bütün dərd-sərini canına çəkməkçün zillənirdi, axı o burda – doğma diyarda belə səs-küylə qarşılanmağa layiq deyildi. Əmim qorxurdu, birdən Nina onu qoyub getsə, bütün başına gələcək xoşagəlməz işlərdən bezsə... Əmim başqa cür sevirdi, bütün kəndi özünə düşmən edəcək cəsarətlə sevirdi...

Nina bu boz kəndimizə qürub vaxtı körpə ərik budaqlarından zorən ayrılıb şərə qarışan narıncı şəfəqlərə bənzəyirdi. Quluncunun üstünəcən qıvrılan sünbül sarısı saçları Ninanın təbəssümünün ecazlı davamı idi. Şax qamətindən ayrılan sinəsi düzəngahda qabaran aran təciklərini xatırladırdı – bu da həmin böyük təbəssümün tamamı.

O, bu axarlı-baxarlı çay ömrümüzə gecələr maviləşən tül kimi sərildi. Nina ilk illər bizim dildə qırıq-qırıq danışdı. Amma elə bil dilimizin ahəngi onun nitqinə biçilmişdi, o buz kimi soyuq danışığıçün yaranmamışdı. Kim bilir, bəlkə də, Nina öz məskəninə – əsl taleyinə qovuşmuşdu.

Qəribliyinə sıza-sıza yaş töksə də, əmimə olan məhəbbətindən əl çəkmirdi. Nina qürbətdə məskən sala bilməyən, köksünün döyüntüləri bədənini silkələyən qaranquşlar kimi idi. Elə hey çırpınırdı...

Bir dəfə əclafliq eləyib Ninanın gözəlliyinin dərinliyinə varmışdım. Həyatımda gördüyüm ən cazibədar vücudun sahibi idi Nina Nikalayevna. Günün birində əmim biçində olanda fələyin felinə uyub taxta hamamın oyuq yerindən Ninanı o ki var, süzdüm. Neyləyim? Ağızımın suyu axan vaxtlar idi. Amma o tindəki zeytun ağacı haqqı, ürəyimdə pis şey yox idi. Necə ki açan çiçək, yumurtasını yenice çartlatmış sapsarı cücə, baramadan yenice çıxan kəpənək bütün canlılara məhrəm idi, Nina da o taxta hamamın oyuğundan öz ana libasında – təbiətin qızı kimi mənə xoşhallandırmışdı.

Yalnız həmin gün gözümdən yayınmayan bir şey mənə fikir təşnəsində boğmuşdu, Ninanın boynunda nəse parıldayırdı. Həmin işarəni hesab dərində təzə-təzə öyrənmişdim. Az keçməmişdi, qəbiristanlığın göz işlədikcə uzanan dərinliklərindən, kol-kosun içindən boylanmışdı həmin işarələr mənə sarı.

Xaç idi – Ninanın inancı, duası, məmləkəti...

Kəndimizdə zülm ayaqladı gözəl Nina. Nə xaçını boynundan açır, nə sevgisini ürəyindən söküb ata bilirdi. Amma yaxşı bələd olmuşdu bu yerlərə. İl ili qovladıqca, tərtemiz danışdı. Yatağında cəlvələnən Kürə baxdıqca Volqanı xatırlayırdı. Buraları öz içinə sığdıra bilmişdi.

Günün birində Volqadan bir külək əsdi, külək gəlib yetişdi Kürə, Kürdən ocağımıza... Nənəm torpağa basdırılan gün kəndin ağsaqqalları – dirsək-

lənəndə qolunun altına qoşa zər xaralı döşəkçə atılan, gəzəndə ağır tər-pənən, danışanda asta dillənən, başıpapaqlı kişiləri Sotlanəhməd dayı, Əsəd əmi, Qəşəm kişi əmimin evinə ayaq basdılar, dedəm də böyür-lərində.

Kişilər göy kimi guruldadılar, yel kimi əsdilər. Nina iç vurub ağlayırdı. Az qalırdım, gedim deyim, ay kişilər, görmürsüz necə gözəldi, nə istəyirsiniz, amma deyə bilməzdim. Arxayın idim əmimə, bilirdim, lazım olsa, o deyər, canlarını da alar. Belə sevirdi o, başqa cür...

Kişilər çox danışdılar, çox dil tökdülər. Nəhayətdə Əsəd əmi dilləndi:

– Qayınanan Quran əhli idi. Sən də pis-yaxşı, onun gəlmişən. Gərək məclisində olasan, bir işin qulpundan yapışasan. Lap bunu qoyaq kənara, nə vaxtacan tay-tuşuna qaynayıb-qarışmayacaqsan? Əlini nəyə vursan, murdarlanacaq. Gəl, biz deyənə qulaq as. Bu boyda kişilər gəlib ayağına, bizi yüngülsaqqal eləmə.

Nina yana-yana boynundakı xaçı açdı. O gecə Ninaya zülmətdən zülmət oldu. Anam ona qüsul verdirdi. Molla Məhəmmədi çağırdılar. Molla Məhəmməd kəlmeyi-şəhadəti dedikcə Nina təkrarlayırdı. Mollanın gur səsi evi də silkələyirdi, Ninanın bədənini də...

Ninanın boynundakı xaç qeybə çəkildi!

Qız-gəlinlər əvvəl-əvvəl qaynayıb-qarışmasalar da, sonralar buzları əritmişdilər, tez-tez onun başına yığışar, gözəlliyinə matdım-matdım tamaşa eləyərdilər. Çünki o, müsəlman olmuşdu. Müsəlman olandan sonra kəndlə qaynayıb-qarışdı gözəl Nina, oğul-uşağa qaynayıb-qarışa bilməsə də... Allah payın əsirgəyirdi əmimdən, xanımından.

O rus qızı laylayı iliyinəcən başa düşürdü. Övladsızlığının acığına laylay qulaqlarına hopmuşdu bəlkə. Qonşu gəlinlər körpə beşiyini yelləyib laylay çalanda, o həzin zümzümə Ninanı beşiktək yırğalayır, xəyaldan xəyala aparırdı.

Əmim onun qəmini dağıtmaqdan ötrü əlindən gələni edirdi. Əmimlə əl-ələ verib Kürün sahilində o baş-bu baş gəzir, qoca qovağın altında sevişib qəmlərini dağıdırdılar. Allah bilir, neçə bala arzuları Kürdə boğulub sulara qərq olmuşdu. Əmim qovağın altında Nina üçün mahnı oxuyur, əllərini onun gur saçlarında gəzdirə-gəzdirə bu yerlərin əfsanələrini nəql edirdi.

Beləcə gün günə calanır, möhnət sevincə, şadyanalıq kədərə yoldaşlıq edirdi. İllərin qanadlarından yıxılanlar geri dönmədikcə böyüdüyümüzü, yaşlandığımızı hiss edirdik.

Həyatimizdəki tut ağacını kəsdilər, filmlər rəngləndi, arzular böyüdü, qayğılar çoxaldı. Mən də böyüdüm o arzularla birgə, Nina yaşlandı, əmim nuraniləşdi. Nina dəyişdi, qırışdı, balacalaşdı. Amma saçları həmin kimi gur, canlı idi, meşə kimi... Əmim isə... Qocaldıqca qəribə sükut bürüyürdü onu, bu səssizliyi bəzən ürpəndirirdi adamı.

Təkcə o tindəki zeytun ağacları həmən qaldı...

Günün birində əmimin səssizliyi kəndi başına götürdü. Nina adını dilinə gətirə bilmədiyi ölüm mələyinin ağışına sığındı. Həyətdə ağappaq parçadan bir yuat yeri quruldu, ağappaq, köppüş əlli nənələr yumağa

gəldilər, gümüş kimi par-par parıldayan vedrələr hovuzun yanında sicilləmə düzüldü. Ağ-ağ ağı deyən ağuçular harayladı ötənləri, keçənləri...

Nina yuyulanda anam da yuat yerində idi. Anam çox adamı yola salmışdı, ilk dəfə idi rəngi ağappaq olmuşdu. Fikirləşirdim, yəqin, Nina qəribdi, ona görə halbahal olub anam...

Gün batmağa tələsəndə anam məni evin dalına çağırdı. Adamlar səngimişdi, sakitlik idi. Gördüm, nəse demək istəsə də, çəkindir. Əlimi çiynlərinə dayayıb gözlərimi qırpdım. Yavaşca pıçıldadı:

– Bunu Ninanı yuyanda tapdım, – corabını aşağı çəkib xaçı götürdü, ovcuma basdı, – heç kim görməyib məndən başqa, narahat olma.

– Axı bu xaç neçə ildi yoxa çıxmışdı, Nina müsəlman olmuşdu. İndi bu hardan çıxdı?

– Saçının arasından.

– Necə?

– Xaçın nazik ipi saçının dibinə düyünlənmişdi.

Nina... O necə də sədaqətli idi. Ninanın saçını ölüncə nazilmədi, tərəvətdən düşmədi, həmişə gur, qıvrım-qıvrım dalğalandı. Soyuq yerlərdən gəlib qızmar məkana düşən Ninanın sarı saçları öz ölkəsində gur meşə idisə, bizim kəndimizdə səhraya bənzəyirdi, gün işığından cadar-cadar olan səhraya. O gur saçlar Ninanın sədaqət rəmzi imiş sən demə... O saçlar nazilsəydi, xaçı harda gizlədəcəkdi? Necə bədənində daşıyacaqdı... O xaç bu illər ərzində həm yox imiş, həm var imiş.

* * *

Xaçı ovcuma bərk-bərk basıb düşünür, ayaqlarımı ardımca sürüyürdüm. Hara gedəcəkdim? Onun bu pünhan etibarının nişanəsini harda yoxa çıxarıcaqdım? Əmim... Bilirdimi yazıq əmim? Düşünürdüm, qəbiristanlığa getmək... Xaçı torpaqlara qərq eləmək... Ya da kəndimizdə lap çoxdan basdırılan rus qəbirlərinin üstünə qoymaq... Bilmirdim. Bütün bunları düşünə-düşünə gördüm gəlib çatmışam Kürün sahilinə. Bura məni gətirən o zümzümə idi... Əmim... oxuyurdu, yanıqlı, təmkinli, aramla oxuyurdu. Ötənləri yada salıb, Ninanı oxşaya-oxşaya bu oğrun vədəni nəğməsinin bağına basırdı.

Qaratoyuqlar bu avaza məst olub ağacların koğuşuna sığınan ilıq havada xumarlanırdılar...

